

Σκοπός

Σε αυτό το βιβλίο αναλύονται το πλαίσιο, η διαδικασία, καθώς και δημιουργικές προσεγγίσεις για τον σχεδιασμό μιας ερευνητικής πρότασης ή ενός ερευνητικού έργου ποιοτικών, ποσοτικών ή μεικτών μεθόδων στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες και τις επιστήμες υγείας. Η ευρεία χρήση της ποιοτικής έρευνας, η εμφάνιση των προσεγγίσεων μεικτών μεθόδων και η ανάπτυξη των ποσοτικών σχεδιασμών έχουν δημιουργήσει την ανάγκη για τη σύγκριση μεταξύ των τριών μεθόδων της έρευνας που προσφέρει το ανά χείρας βιβλίο. Αυτή η σύγκριση ξεκινά με προκαταρκτικά ζητήματα που αφορούν τις φιλοσοφικές παραδοχές και των τριών προσεγγίσεων, την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, την αξιολόγηση της χρήσης της θεωρίας και των εννοιολογικών πλαισίων στις ερευνητικές προσεγγίσεις, καθώς και τον αναστοχασμό σχετικά με τη σπουδαιότητα της συγγραφής και της δεοντολογίας στην επιστημονική έρευνα. Στη συνέχεια, αναλύονται τα κύρια στοιχεία της διαδικασίας του σχεδιασμού και της υλοποίησης ενός ερευνητικού έργου: τη συγγραφή της εισαγωγής και της δήλωσης του σκοπού της μελέτης, τον προσδιορισμό των ερευνητικών ερωτημάτων και υποθέσεων και τον καθορισμό των μεθόδων και των διαδικασιών για τη συλλογή, την ανάλυση και την ερμηνεία των δεδομένων. Σε κάθε βήμα αυτής της διαδικασίας, ο αναγνώστης κα-

Αναγνωστικό κοινό

Το βιβλίο απευθύνεται σε φοιτητές και καθηγητές που αναζητούν βοήθεια στην προετοιμασία ενός ερευνητικού πλάνου, μιας πρότασης ή ενός έργου (πρότζεκτ) για ένα επιστημονικό άρθρο, μια μεταπτυχιακή ή διδακτορική διατριβή ή μια αίτηση χρηματοδότησης. Σε ένα ευρύτερο επίπεδο, το βιβλίο μπορεί να είναι χρήσιμο ως πηγή αναφοράς ή εγχειρίδιο για τις μεθόδους έρευνας. Για να αποκομίσει τα μέγιστα οφέλη από τα χαρακτηριστικά των σχεδιασμών που δίνονται στο βιβλίο, ο αναγνώστης χρειάζεται μια βασική εξοικείωση με την ποιοτική και ποσοτική έρευνα. Ωστόσο, οι όροι θα εξηγηθούν και θα προσδιοριστούν, ενώ θα προταθούν στρατηγικές για όσους χρειάζονται εισαγωγική βοήθεια στη διαδικασία του ερευνητικού σχεδιασμού. Επίσης, οι όροι που επισημαίνονται στο κείμενο και ένα γλωσσάρι στο τέλος του βιβλίου βοηθούν στην κατανόηση της έρευνας. Επιπρόσθετα, το βιβλίο απευθύνεται στο ευρύτερο κοινό των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών και των επιστημών υγείας. Τα σχόλια των αναγνωστών μας στις προηγούμενες τέσσερις αγγλικές εκδόσεις δείχνουν ότι τα άτομα

που χρησιμοποιούν το βιβλίο προέρχονται από πολλούς τομείς και πεδία. Ελπίζουμε ότι οι ερευνητές πεδίων όπως το μάρκετινγκ, το μάνατζμεντ, η ποινική δικαιοσύνη, οι μελέτες επικοινωνίας, η ψυχολογία, η κοινωνιολογία, η εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες της, η νοσηλευτική, η οικογενειακή ιατρική, η έρευνα υπηρεσιών υγείας, η παγκόσμια υγεία, η συμπεριφορική υγεία, οι αστικές μελέτες, η οικογενειακή έρευνα, καθώς και

Δομή

Σε κάθε κεφάλαιο, δίνουμε παραδείγματα από διάφορους τομείς, τα οποία έχουν αντληθεί από βιβλία, άρθρα περιοδικών και διατριβές. Παρότι η κύρια ειδίκευσή μας αφορά την εκπαιδευτική ψυχολογία, τις επιστήμες υγείας και την ψυχολογία, τα παραδείγματα αναφέρονται σε πολλά πεδία. Περιλαμβάνουν θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης και παραδείγματα μελετών με άτομα που έχουν περιθωριοποιηθεί από την κοινωνία μας, καθώς και παραδοσιακά δείγματα και πληθυσμούς που έχουν μελετηθεί από διάφορους ερευνητές. Η ευρύτητα του περιεχομένου του βιβλίου επεκτείνεται, επίσης, στον μεθοδολογικό πλουραλισμό που υπάρχει σήμερα στην έρευνα, ενώ περιλαμβάνονται και εναλλακτικές φιλοσοφικές ιδέες, ποικίλα μοντέλα έρευνας και πολυάριθμες διαδικασίες.

Αυτό το βιβλίο δεν αποτελεί ένα λεπτομερές μεθοδολογικό κείμενο. Αντίθετα, υπογραμμίζουμε τα σημαντικά στοιχεία του ερευνητικού σχεδιασμού. Προσπαθήσαμε να περιορίσουμε την έρευνα στις βασικές κεντρικές ιδέες της, ώστε οι ερευνητές να μπορούν να σχεδιάσουν μια ενδελεχή και στοχαστική μελέτη. Η κάλυψη των ερευνητικών σχεδιασμών περιορίζεται στις συχνά χρησιμοποιούμενες μορφές: τις δημοσκοπήσεις και τα πειράματα στην ποσοτική έρευνα, την αφηγηματική έρευνα, τη φαινομενολογία, τη θεμελιωμένη θεωρία, την εθνογραφία και τις μελέτες περίπτωσης στην ποιοτική έρευνα, καθώς και τους συγκλίνοντες, τους ερμηνευτικούς ακολουθιακούς και τους διερευνητικούς ακολουθιακούς σχεδιασμούς στην έρευνα μεικτών μεθόδων. Παρόλο που οι φοιτητές που προετοιμάζουν μια πρόταση διδακτορικής διατριβής θα βρουν αυτό το βιβλίο χρήσιμο, θέματα που σχετίζονται με την παρουσίαση και τη διαπραγμάτευση της μελέτης με τις επιτροπές κρίσης της εργασίας αναλύονται λεπτομερώς σε άλλα κείμενα.

Συνεπείς με τις αποδεκτές συμβάσεις της επιστημονικής γραφής, προσπαθήσαμε να εξαλείψουμε οποιεσδήποτε λέξεις ή παραδείγματα κάνουν διακρίσεις (π.χ. σχετικά με το φύλο ή την εθνότητα). Τα παραδείγματα έχουν επιλεγεί με τέτοιο τρόπο ώστε να δίνουν το πλήρες εύρος των προσανατολισμών που αφορούν το φύλο και την κουλτούρα. Σε όλο το κείμενο δεν ευνοούμε την ποσοτική ή την ποιοτική μέθοδο. Πράγματι, εναλλάσσουμε σκόπιμα τη σειρά των ποιοτικών και ποσοτικών παραδειγμάτων. Οι αναγνώστες θα πρέπει, επίσης, να σημειώσουν ότι στα πιο εκτενή παραδείγματα γίνονται πολλές αναφορές σε άλλα κείμενα. Ωστόσο, θα παρατεθεί μόνο η αναφορά στο έργο που χρησιμοποιούμε στο παράδειγμα και όχι η πλήρης λίστα αναφορών που βρίσκονται σε κάθε παράδειγμα. Όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις, έχουμε διατηρήσει στοιχεία που ενισχύουν την αναγνωσιμότητα και την κατανόηση του υλικού: κουκκίδες

για να δοθεί έμφαση στα κύρια σημεία, αριθμημένα σημεία για να αναδειχθούν τα κύρια βήματα της διαδικασίας και εκτενή παραδείγματα αποσπασμάτων με σχόλια, για να υπογραμμιστούν οι κύριες ερευνητικές ιδέες που παρουσιάζονται από τους συγγραφείς.

Σε αυτή την πέμπτη αγγλική έκδοση, έχουμε προσθέσει νέα στοιχεία, ανταποκρινόμενοι στις εξελίξεις στην έρευνα και την ανατροφοδότηση που είχαμε από τους αναγνώστες μας:

- Σε αυτή την έκδοση, αναλύουμε όχι μόνο τον σχεδιασμό μιας *πρότασης* για ένα *ερευνητικό πρότζεκτ*, αλλά και τα βήματα του σχεδιασμού μιας *ερευνητικής μελέτης*. Έτσι, η έμφαση που δίνεται στον σχεδιασμό μιας ερευνητικής μελέτης (σε αντίθεση με την εστίαση μόνο στην ερευνητική πρόταση) σε αυτή την έκδοση είναι ελαφρώς μεγαλύτερη σε σχέση με τις προηγούμενες εκδόσεις.
- Προσθέσαμε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις επιστημολογικές και οντολογικές παραδοχές, καθώς σχετίζονται με τα ερευνητικά ερωτήματα και τις μεθόδους.
- Στην ενότητα των κοσμοθεωριών, περιλαμβάνουμε περισσότερα στοιχεία σχετικά με τη μετασχηματιστική κοσμοθεωρία.
- Στην ανάλυση των μεθόδων, προσθέσαμε περισσότερα στοιχεία σε συγκεκριμένες προσεγγίσεις, όπως οι μελέτες περίπτωσης, η συμμετοχική έρευνα δράσης και οι οπτικές μέθοδοι στην ποιοτική έρευνα.
- Επίσης, στις ποιοτικές μεθόδους έχουμε προσθέσει πληροφορίες σχετικά με τα κοινωνικά δίκτυα και τις διαδικτυακές ποιοτικές μεθόδους. Επιπλέον, έχουμε προσθέσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις υπενθυμίσεις και τον αναστοχασμό.
- Στις μεικτές μεθόδους, συμπεριλαμβάνουμε τώρα πληροφορίες σχετικά με την έρευνα δράσης (συμμετοχική έρευνα) και την αξιολόγηση προγραμμάτων.
- Στο κεφάλαιο της μεθόδου, έχουμε συμπεριλάβει περισσότερα στοιχεία σχετικά με τα λογισμικά ανάλυσης ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων.
- Στην ενότητα της θεωρίας, προσθέσαμε πληροφορίες σχετικά με την αιτιότητα και συμπεριλάβαμε τη σχέση της με τις στατιστικές αναλύσεις στις ποσοτικές μεθόδους.
- Στις ενότητες των ποσοτικών, ποιοτικών και μεικτών μεθόδων, έχουμε συμπεριλάβει στοιχεία που αφορούν τη συγγραφή της ενότητας της συζήτησης σε καθεμία από αυτές τις μεθοδολογίες.
- Έχουμε συμπεριλάβει νέες πληροφορίες σε όλα τα κεφάλαια που αφορούν τις μεθόδους – ποσοτικές, ποιοτικές και μεικτές. Το κεφάλαιο των μεικτών μεθόδων αντικατοπτρίζει τις τελευταίες εξελίξεις σε αυτό το πεδίο.
- Σε όλο το βιβλίο, αναφέρουμε επικαιροποιημένες εκδόσεις βιβλίων ερευνητικών μεθόδων που κυκλοφόρησαν μετά την προηγούμενη έκδοση και προσθέσαμε σύγχρονες αναφορές και πρόσθετα αναγνώσματα.

Περιγραφή των κεφαλαίων

Το βιβλίο χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αποτελείται από βήματα που πρέπει να πραγματοποιήσουν οι ερευνητές *πριν* αναπτύξουν τις προτάσεις ή τα πλάνα για την έρευνά τους. Το δεύτερο μέρος αναλύει τις διάφορες ενότητες που χρησιμοποιούνται στην ανάπτυξη μιας επιστημονικής έρευνας για μια μεταπτυχιακή ή διδακτορική διατριβή ή μια ερευνητική αναφορά.

Μέρος I. Προκαταρκτικά ζητήματα

Αυτό το μέρος του βιβλίου αναλύει την προετοιμασία για τον σχεδιασμό μιας επιστημονικής μελέτης. Περιλαμβάνει τα Κεφάλαια 1 έως 4.

Κεφάλαιο 1. Η επιλογή της ερευνητικής προσέγγισης

Σε αυτό το κεφάλαιο, ξεκινάμε ορίζοντας τις προσεγγίσεις ποσοτικών, ποιοτικών και μεικτών μεθόδων. Στη συνέχεια, αναλύουμε πώς διασταυρώνονται η φιλοσοφία, οι ερευνητικοί σχεδιασμοί και οι μέθοδοι, όταν κάποιος χρησιμοποιεί κάποια από αυτές τις προσεγγίσεις. Ανασκοπούμε διαφορετικές φιλοσοφικές θέσεις, προχωρημένους τύπους σχεδιασμών ποσοτικών, ποιοτικών και μεικτών μεθόδων και, κατόπιν, αναλύουμε τις μεθόδους που συνδέονται με κάθε σχεδιασμό. Επίσης, εξετάζουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή της προσέγγισης στην έρευνα. Με αυτό τον τρόπο, αυτό το κεφάλαιο θα βοηθήσει τους συγγραφείς των ερευνητικών προτάσεων να αποφασίσουν εάν για το δικό τους πρότζεκτ είναι κατάλληλη η προσέγγιση ποιοτικών, ποσοτικών ή μεικτών μεθόδων.

Κεφάλαιο 2. Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Είναι σημαντικό να ανασκοπήσετε εκτενώς τη βιβλιογραφία που αφορά το θέμα σας, πριν σχεδιάσετε την ερευνητική σας πρόταση. Έτσι, πρέπει να ξεκινήσετε με ένα θέμα που μπορεί να ερευνηθεί και στη συνέχεια να εξετάσετε τη βιβλιογραφία, χρησιμοποιώντας τα βήματα που αναλύονται σε αυτό το κεφάλαιο. Αυτό απαιτεί τον καθορισμό προτεραιοτήτων για την επιλογή υλικού από τη βιβλιογραφία, τον σχεδιασμό ενός βιβλιογραφικού χάρτη των μελετών που σχετίζονται με το θέμα σας, τη συγγραφή καλών περιλήψεων, την αξιοποίηση δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν από τη χρήση εγχειριδίων μορφοποίησης και τον προσδιορισμό των λέξεων-κλειδιών. Αυτό το κεφάλαιο θα βοηθήσει τους ερευνητές να εξετάσουν ενδελεχώς τη σχετική με το θέμα τους βιβλιογραφία και να ξεκινήσουν να συνθέτουν και να γράφουν ανασκοπήσεις βιβλιογραφίας.

Κεφάλαιο 3. Η χρήση της θεωρίας

Οι θεωρίες υπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς στις τρεις ερευνητικές προσεγγίσεις. Στην ποσοτική έρευνα, παρέχουν μια εξήγηση για τη σχέση μεταξύ των μεταβλητών που εξετάζονται από τον ερευνητή. Στην ποιοτική έρευνα, χρησιμοποιούνται συχνά ως θεωρητικό πρίσμα για την έρευνα ή παράγονται κατά τη διάρκεια της μελέτης. Στις μελέτες

μεικτών μεθόδων, οι ερευνητές τις χρησιμοποιούν με πολλούς τρόπους, συμπεριλαμβάνοντας αυτούς που σχετίζονται τόσο με τις ποσοτικές όσο και με τις ποιοτικές προσεγγίσεις. Αυτό το κεφάλαιο βοηθά τους ερευνητές να εξετάσουν και να σχεδιάσουν πώς θα συμπεριλάβουν τη θεωρία στις μελέτες τους.

Κεφάλαιο 4. Στρατηγικές συγγραφής και ζητήματα δεοντολογίας

Είναι χρήσιμο να έχετε ένα περίγραμμα των θεμάτων που θα συμπεριληφθούν σε μια ερευνητική πρόταση ή μια ερευνητική μελέτη πριν ξεκινήσετε να γράφετε. Έτσι, αυτό το κεφάλαιο ξεκινά με διαφορετικά περιγράμματα συγγραφής ερευνητικών προτάσεων. Τα περιγράμματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μοντέλα, ανάλογα με το εάν η μελέτη σας είναι ποιοτική, ποσοτική ή μεικτών μεθόδων. Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε ορισμένες ιδέες σχετικά με τη συγγραφή της ερευνητικής πρότασης, όπως η ανάπτυξη της συνθήκης της συγγραφής και ιδέες που αφορούν τη γραμματική και μας έχουν φανεί χρήσιμες για τη βελτίωση της επιστημονικής μας γραφής. Τέλος, εστιάζουμε σε ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας και τα αναλύουμε όχι ως αφηρημένες ιδέες, αλλά ως θέματα που πρέπει να προβλεφθούν σε πολλαπλές φάσεις της ερευνητικής διαδικασίας.

Μέρος II. Σχεδιάζοντας την έρευνα

Στο δεύτερο μέρος, στρεφόμαστε στα στοιχεία του σχεδιασμού της ερευνητικής πρότασης. Τα Κεφάλαια 5 έως 10 αναλύουν τα βήματα σε αυτή τη διαδικασία.

Κεφάλαιο 5. Η εισαγωγή

Είναι σημαντικό να κάνετε μια κατάλληλη εισαγωγή στην ερευνητική σας μελέτη, γι' αυτό σας δίνουμε ένα μοντέλο για τη συγγραφή μιας καλής επιστημονικής εισαγωγής για την ερευνητική σας πρόταση. Το κεφάλαιο ξεκινά με τον σχεδιασμό της περίληψης της μελέτης. Ακολουθεί η ανάπτυξη της εισαγωγής, η οποία περιλαμβάνει τον εντοπισμό του ερευνητικού προβλήματος ή θέματος, την τοποθέτηση αυτού του προβλήματος στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, την ανάδειξη των ελλείψεων στη βιβλιογραφία και την εστίαση της μελέτης σε συγκεκριμένο αναγνωστικό κοινό. Αυτό το κεφάλαιο παρέχει μια συστηματική μέθοδο για τον σχεδιασμό μιας επιστημονικής εισαγωγής για μια ερευνητική πρόταση ή μελέτη.

Κεφάλαιο 6. Η δήλωση του σκοπού

Στο ξεκίνημα των ερευνητικών προτάσεων ή πρότζεκτ, οι συγγραφείς αναφέρουν τον βασικό σκοπό ή την πρόθεση της μελέτης. Αυτό το κομμάτι είναι η πιο σημαντική δήλωση σε όλη την ερευνητική διαδικασία και γι' αυτό τον λόγο ένα ολόκληρο κεφάλαιο αφιερώνεται σε αυτό το θέμα. Σε αυτό το κεφάλαιο, μαθαίνετε πώς να γράψετε αυτή τη δήλωση σε μια μελέτη ποσοτικών, ποιοτικών και μεικτών μεθόδων και σας δίνονται σενάρια που θα σας βοηθήσουν να σχεδιάσετε και να γράψετε αυτή τη δήλωση.

Κεφάλαιο 7. Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις

Τα ερωτήματα και οι υποθέσεις που εξετάζονται από τον ερευνητή χρησιμεύουν για να περιορίσουν και να εστιάσουν τον σκοπό της μελέτης. Καθώς αποτελούν ένα σημαντικό ορόσημο σε ένα πρότζεκτ, το σύνολο των ερευνητικών ερωτημάτων και των υποθέσεων πρέπει να γραφτεί προσεκτικά. Σε αυτό το κεφάλαιο, θα μάθετε πώς να γράψετε ποιοτικά και ποσοτικά ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις, καθώς και πώς να χρησιμοποιήσετε και τις δύο μορφές για να γράψετε ερωτήματα και υποθέσεις στις μεικτές μεθόδους. Για να παρουσιάσουμε αυτές τις διαδικασίες, σας δίνουμε πολυάριθμα παραδείγματα.

Κεφάλαιο 8. Ποσοτικές μέθοδοι

Οι ποσοτικές μέθοδοι αφορούν τις διαδικασίες της συλλογής, ανάλυσης, ερμηνείας και συγγραφής των αποτελεσμάτων της μελέτης. Για την πραγματοποίηση δημοσκοπήσεων και πειραμάτων χρησιμοποιούνται συγκεκριμένες διαδικασίες που σχετίζονται με τον εντοπισμό του δείγματος και του πληθυσμού, τον προσδιορισμό του είδους του ερευνητικού σχεδιασμού, τη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων, την ερμηνεία τους και τη συγγραφή της έρευνας, με τρόπο που συνάδει με τη δημοσκόπηση ή την πειραματική έρευνα. Σε αυτό το κεφάλαιο, ο αναγνώστης μαθαίνει τις συγκεκριμένες διαδικασίες για τον σχεδιασμό δημοσκοπικών ή πειραματικών μεθόδων που πρέπει να συμπεριληφθούν σε μια ερευνητική πρόταση. Οι λίστες ελέγχου που παρέχονται στο κεφάλαιο βοηθούν στη διαβεβαίωση πως έχουν συμπεριληφθεί όλα τα βήματα.

Κεφάλαιο 9. Ποιοτικές μέθοδοι

Οι ποιοτικές προσεγγίσεις για τη συλλογή, την ανάλυση, την ερμηνεία και τη συγγραφή της αναφοράς διαφέρουν από τις παραδοσιακές ποσοτικές προσεγγίσεις. Η δειγματοληψία σκοπιμότητας, η συλλογή δεδομένων ανοιχτού τύπου, η ανάλυση κειμένων ή εικόνων (π.χ. φωτογραφιών), η απεικόνιση των πληροφοριών σε σχήματα και πίνακες και η προσωπική ερμηνεία των ευρημάτων αφορούν τις ποιοτικές μεθόδους. Αυτό το κεφάλαιο αναλύει τα βήματα για τον σχεδιασμό των ποιοτικών διαδικασιών σε μια ερευνητική πρόταση και περιλαμβάνει, επίσης, μια λίστα ελέγχου για να βεβαιωθείτε πως έχετε καλύψει τις σημαντικές διαδικασίες. Αφθονες απεικονίσεις παρέχουν παραδείγματα αφηγηματικών μελετών, θεμελιωμένης θεωρίας, φαινομενολογίας, εθνογραφίας και μελέτης περίπτωσης.

Κεφάλαιο 10. Διαδικασίες μεικτών μεθόδων

Οι μεικτές μέθοδοι αφορούν τη συλλογή και τη «μείξη» ή την ενσωμάτωση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων σε μια μελέτη. Δεν αρκεί να αναλύσετε τα ποσοτικά και ποιοτικά σας δεδομένα. Χρειάζεται περαιτέρω ανάλυση που αποτελείται από την ενσωμάτωση των δύο βάσεων δεδομένων για περαιτέρω εμβάθυνση στα ερευνητικά ερωτήματα και τις υποθέσεις. Η έρευνα μεικτών μεθόδων έχει αυξήσει τη δημοφιλία της τα τελευταία χρόνια και αυτό το κεφάλαιο παρέχει μια εισαγωγή στη χρήση αυτού του σχεδιασμού. Το κεφάλαιο ξεκινά με τον ορισμό της έρευνας μεικτών μεθόδων και τα βασικά χαρακτηριστικά που την περιγράφουν. Στη συνέχεια, οι τρεις βασικοί σχεδιασμοί της

έρευνας μεικτών μεθόδων –(α) συγκλίνων, (β) ερμηνευτικός ακολουθιακός και (γ) διερευνητικός ακολουθιακός– περιγράφονται λεπτομερώς όσον αφορά τα χαρακτηριστικά τους, τη συλλογή δεδομένων, τα χαρακτηριστικά των αναλύσεων και τις προσεγγίσεις για την ερμηνεία και τον έλεγχο εγκυρότητας της έρευνας. Επίσης, αυτοί οι βασικοί σχεδιασμοί χρησιμοποιούνται μέσα σε άλλους σχεδιασμούς (π.χ. πειράματα), θεωρίες (π.χ. φεμινιστική έρευνα) και μεθοδολογίες (π.χ. διαδικασίες αξιολόγησης). Τέλος, αναλύουμε τις αποφάσεις που χρειάζονται για να προσδιοριστεί ποιος από τους σχεδιασμούς είναι ο καλύτερος για το πρότζεκτ σας μεικτών μεθόδων. Παρέχουμε παραδείγματα των βασικών σχεδιασμών και περιλαμβάνουμε μια λίστα ελέγχου για να ελέγξετε εάν έχετε ενσωματώσει στο προτεινόμενο ερευνητικό σας πρότζεκτ όλα τα απαραίτητα βήματα.

Ο σχεδιασμός μιας μελέτης είναι δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία. Αυτό το βιβλίο δεν θα κάνει απαραίτητως αυτή τη διαδικασία ευκολότερη, αλλά μπορεί να σας δώσει δεξιότητες που είναι χρήσιμες στην έρευνα, γνώση σχετικά με τα βήματα που περιλαμβάνονται στη διαδικασία και έναν πρακτικό οδηγό σύνθεσης και συγγραφής της επιστημονικής έρευνας. Προτού παρουσιάσουμε τα βήματα αυτής της διαδικασίας, προτείνουμε στους συγγραφείς των ερευνητικών προτάσεων να σκεφτούν σχετικά με την προσέγγιση που θα έχουν στην έρευνα, να πραγματοποιήσουν ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με το θέμα τους, να δημιουργήσουν ένα περίγραμμα των θεμάτων που θα συμπεριλάβουν στον σχεδιασμό της πρότασής τους και να ξεκινήσουν να προβλέπουν ζητήματα δεοντολογίας που ενδεχομένως να προκύψουν στην έρευνα. Το πρώτο μέρος του βιβλίου ξεκινά με αυτά τα θέματα.

Συνοδευτικός ιστότοπος

Ο συνοδευτικός ιστότοπος της SAGE για τον *Σχεδιασμό Έρευνας* είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση <https://edge.sagepub.com/creswellrd5e>. Η SAGE edge για Φοιτητές παρέχει μια εξατομικευμένη προσέγγιση για να βοηθήσει τους φοιτητές να επιτύχουν τους στόχους της μελέτης τους.

- **Κουίζ που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από κινητά τηλέφωνα** ελέγχουν την κατανόηση των εννοιών κάθε κεφαλαίου.
- **Βίντεο που έχουν δημιουργηθεί από τον John W. Creswell**, καθώς και άλλα που έχουν επιμεληθεί από την **πλατφόρμα Μεθόδων Έρευνας της SAGE** αναπτύσσουν σημαντικά θέματα σχετικά με τον ερευνητικό σχεδιασμό.
- **Άρθρα από περιοδικά της SAGE** και συνοδευτικές ασκήσεις παρέχουν ευκαιρίες εφαρμογής των εννοιών κάθε κεφαλαίου.
- **Ενδεικτικές ερευνητικές προτάσεις και πρότυπα** παρέχουν περαιτέρω καθοδήγηση στον ερευνητικό σχεδιασμό.

Η SAGE edge για Διδάσκοντες υποστηρίζει τη διδασκαλία, διευκολύνοντας την ενσωμάτωση ποιοτικού περιεχομένου και δημιουργώντας ένα πλούσιο μαθησιακό περιβάλλον.

- **Ενδεικτικά περιγράμματα μαθημάτων** βοηθούν στον σχεδιασμό και στην προετοιμασία του μαθήματος.
- **Επεξεργάσιμες, συγκεκριμένες για κάθε κεφάλαιο διαφάνειες PowerPoint®** παρέχουν ευκολία και ευελιξία στη δημιουργία πολυμεσικών παρουσιάσεων.
- Μια μεγάλη γκάμα έτοιμων και επεξεργάσιμων **ερωτήσεων ελέγχου** βοηθούν την αξιολόγηση της διαδικασίας και της κατανόησης.
- **Σημειώσεις για τη διάλεξη** υπογραμμίζουν τις βασικές έννοιες κάθε κεφαλαίου και παρέχουν μια χρήσιμη αναφορά και ένα εργαλείο διδασκαλίας.
- **Συγκεκριμένες για κάθε κεφάλαιο ασκήσεις συγγραφής και επισκόπησης** δίνουν έμφαση στη κριτική σκέψη και την εφαρμογή των εννοιών.
- **Ερωτήσεις για συζήτηση και ομαδικές δραστηριότητες** ενισχύουν την αλληλεπίδραση στην τάξη και ενθαρρύνουν τους φοιτητές να εμπλακούν περισσότερο με το υλικό.
- **Όλα τα σχήματα και οι πίνακες** του βιβλίου είναι διαθέσιμα για λήψη.

Ευχαριστίες

Αυτό το βιβλίο δεν θα είχε γραφτεί χωρίς την ενθάρρυνση και τις ιδέες των εκατοντάδων φοιτητών του μαθήματος διδακτορικού κύκλου σπουδών Ανάπτυξη Ερευνητικής Πρότασης, το οποίο δίδασκε ο John για πάνω από τριάντα χρόνια στο Πανεπιστήμιο Nebraska-Lincoln. Κάποιοι φοιτητές και συντάκτες ήταν καθοριστικοί για τη δημιουργία του: Οι Dr. Sharon Hudson, Dr. Leon Cantrell, Nette Nelson, Dr. De Tonack, Dr. Ray Ostrander, και Diane Wells. Από τότε που δημιουργήθηκε η πρώτη έκδοση, ο John είναι, επίσης, ευγνώμων στους φοιτητές των εισαγωγικών στις ερευνητικές μεθόδους μαθημάτων του και σε άτομα που έχουν συμμετάσχει στα σεμινάρια του για τις ποιοτικές και μεικτές μεθόδους. Αυτά τα μαθήματα ήταν τα εργαστήριά του για την επεξεργασία των ιδεών, την ενσωμάτωση νέων και την επικοινωνία των εμπειριών του ως συγγραφέας και ερευνητής. Επίσης, ο John θέλει να ευχαριστήσει το προσωπικό που είχε όλα αυτά τα χρόνια στο Γραφείο Έρευνας Ποιοτικών και Μεικτών Μεθόδων του Πανεπιστημίου Nebraska-Lincoln, οι οποίοι βοήθησαν στη σύλληψη του περιεχομένου αυτού του βιβλίου και τώρα εκείνους στο Τμήμα Οικογενειακής Ιατρικής του Πανεπιστημίου του Michigan. Ο John είναι ιδιαίτερα ευγνώμων για το επιστημονικό έργο των Dr. Vicki Plano Clark, Dr. Ron Shope, Dr. Kim Galt, Dr. Yun Lu, Dr. Sherry Wang, Amanda Garrett και Dr. Alex Morales.

Επιπροσθέτως, είμαστε ευγνώμονες για τις στοχαστικές προτάσεις που είχαμε από τους κριτές της SAGE. Επίσης, δεν θα είχαμε εκδώσει αυτό το βιβλίο χωρίς τη γενναία υποστήριξη και ενθάρρυνση των φίλων μας από τη SAGE. Η SAGE είναι και ήταν άψογος εκδοτικός οίκος. Χρωστάμε πολλά στην προηγούμενη εκδότρια και μέντορά μας C. Deborah Laughton (τώρα στην Guilford Press) και στις Lisa Cuevas-Shaw και Vicki Knight. Τώρα δουλεύουμε κάτω από την ταλαντούχα καθοδήγηση της Helen Salmon, η οποία ήταν πολύ υποστηρικτική στο έργο μας και μας ενθάρρυνε σε όλη τη διαδικασία. Τέλος, θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλο το προσωπικό της SAGE, με τους οποίους είχαμε τη χαρά να δουλέψουμε. Αναπτυχθήκαμε μαζί και βοηθηθήκαμε να αναπτύξουμε τις μεθόδους έρευνας ως ένα ξεχωριστό, παγκόσμιο πεδίο. Στη SAGE, επωφεληθήκαμε, επίσης, από τη συνεισφορά των κριτών σε αυτή την πέμπτη έκδοση: Clare Bennett, University of Worcester; Kelly Kennedy, Chapman University; Therese A. G. Lewis, Northumbria University; Andrew Ryder, University of North Carolina Wilmington; Tiffany J. Davis, University of Houston; Lora L. Wolff, Western, Illinois University; Laura Meyer, University of Denver; Andi Hess, Arizona, State University; και Audrey Cund, University of the West of Scotland.

Σχετικά με τους συγγραφείς

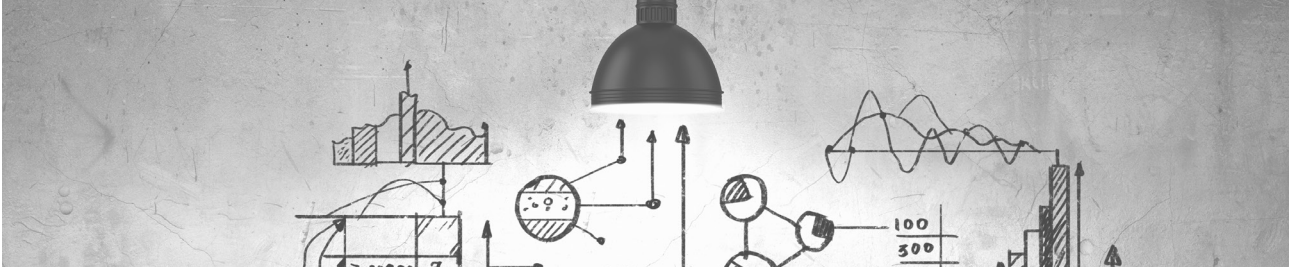
Ο **John W. Creswell**, PhD, είναι καθηγητής οικογενειακής ιατρικής και συν-διευθυντής του Προγράμματος Έρευνας Μεικτών Μεθόδων και Υποτροφιών στο Πανεπιστήμιο του Michigan. Έχει γράψει μεγάλο αριθμό άρθρων και 28 βιβλία σχετικά με την έρευνα μεικτών μεθόδων, την ποιοτική έρευνα και τον ερευνητικό σχεδιασμό. Διετέλεσε πρόεδρος του Clifton (Πανεπιστήμιο Nebraska-Lincoln), υπηρέτησε ως διευθυντής του γραφείου έρευνας μεικτών μεθόδων, ίδρυσε το *Journal of Mixed Methods Research* της SAGE και διετέλεσε αναπληρωτής καθηγητής της οικογενειακής ιατρικής στο Πανεπιστήμιο του Michigan, καθώς και σύμβουλος στο κέντρο έρευνας χορήγησης υπηρεσιών υγείας σε συνταξιούχους. Ήταν ανώτερος υπότροφος του Fulbright στη Νότια Αφρική

το 2008 και στην Ταϊλάνδη το 2012. Το 2011, ήταν μεταξύ των επικεφαλής εθνικής ομάδας εργασίας σχετικά με τις πρακτικές μεικτών μεθόδων στα Εθνικά Ινστιτούτα Υγείας, υπηρέτησε ως επισκέπτης καθηγητής στη Σχολή Δημόσιας Υγείας του Χάρβαρντ και έγινε επίτιμος διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο της Πρετόρια, στη Νότια Αφρική. Το 2014, διετέλεσε πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Ερευνητών Μεικτών Μεθόδων. Το 2015, εντάχθηκε στο προσωπικό της Οικογενειακής Ιατρικής του Πανεπιστημίου του Michigan. Ο John παραδίδει μαθήματα ερευνητικών μεθόδων τα τελευταία σαράντα χρόνια.

Ο **J. David Creswell**, PhD, είναι αναπληρωτής καθηγητής ψυχολογίας και διευθυντής του Εργαστηρίου Υγείας και Ανθρώπινης Απόδοσης στο Πανεπιστήμιο Carnegie Mellon. Μεγάλο μέρος της έρευνάς του είναι ποσοτική και εστιάζει στην κατανόηση του τι κάνει τους ανθρώπους ανθεκτικούς στο άγχος. Έχει δημοσιεύσει πάνω από 50 επιστημονικά άρθρα, συν-επιμελήθηκε το *Handbook of Mindfulness* (2015, Guilford) και έχει λάβει βραβεία για την έρευνά του από τον Σύλλογο Ψυχολογικών Επιστημών (2011), την Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (2014) και την Αμερικανική Ψυχο-

σωματική Εταιρεία (2017). Οι ερευνητικές του ανησυχίες προήλθαν από τις συζητήσεις με τον πατέρα του σχετικά με την ερευνητική μεθοδολογία, κατά την παιδική του ηλικία και τα πρώτα χρόνια της ενηλικίωσής του, οπότε αυτό το βιβλίο αποτελεί καρπό μιας συνεργασίας που πηγαίνει πολλά χρόνια πίσω!

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Προκαταρκτικά ζητήματα

Κεφάλαιο 1 Η επιλογή της ερευνητικής προσέγγισης

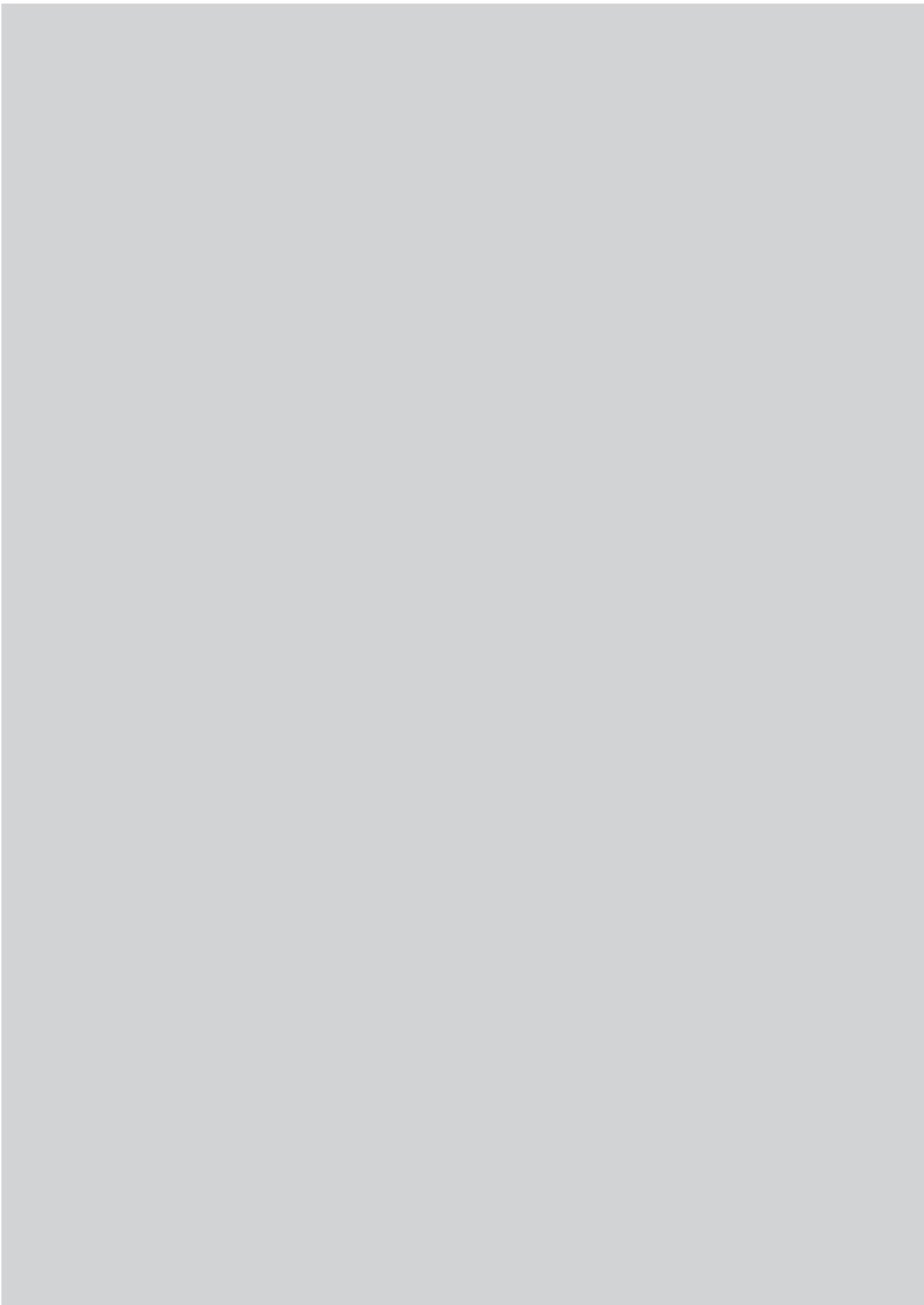
Κεφάλαιο 2 Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Κεφάλαιο 3 Η χρήση της θεωρίας

Κεφάλαιο 4 Στρατηγικές συγγραφής και ζητήματα δεοντολογίας

Σκοπός του ανά χείρας βιβλίου είναι να βοηθήσει τους ερευνητές να αναπτύξουν ένα πλάνο ή μια πρόταση για μια ερευνητική μελέτη. Στο πρώτο μέρος εξετάζονται κάποια προκαταρκτικά ζητήματα που είναι απαραίτητα πριν από τον σχεδιασμό της πρότασης ή του πλάνου της μελέτης. Αυτά τα ζητήματα σχετίζονται με την επιλογή της κατάλληλης ερευνητικής προσέγγισης, την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, ώστε να ενταχθεί η προτεινόμενη μελέτη στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, την απόφαση για τη σύνδεση της μελέτης με μια θεωρία, καθώς και τη χρήση, εξαρχής, καλών πρακτικών συγγραφής και δεοντολογίας.

1 | Η επιλογή της ερευνητικής προσέγγισης

Οι ερευνητικές προσεγγίσεις (research approaches) είναι τα πλάνα και οι διαδικασίες της έρευνας που καλύπτουν τα βήματα από τις αδρές υποθέσεις έως τις λεπτομερείς μεθόδους για τη συλλογή, την ανάλυση και την ερμηνεία των δεδομένων. Αυτό το πλάνο περιλαμβάνει αρκετές αποφάσεις που δεν είναι αναγκαίο να ληφθούν με τη σειρά με την οποία έχουν νόημα για μας ή τη σειρά της παρουσίασής τους σε αυτό το βιβλίο. Η γενικότερη απόφαση αφορά ποια προσέγγιση πρέπει να χρησιμοποιηθεί για τη μελέτη ενός θέματος. Η απόφαση αυτή θα πρέπει να βασίζεται στις φι-

ερευνητικοί σχεδιασμοί (research designs) **ερευνητικές μεθόδους (research methods)** συλλογής, ανάλυσης και ερμηνείας των δεδομένων. **ερευνητικού προβλήματος (research problem)**

ή του ζητήματος που εξετάζεται, στις προσωπικές εμπειρίες των ερευνητών και στο αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνεται η μελέτη. Έτσι, σε αυτό το βιβλίο, οι *ερευνητικές προσεγγίσεις*, οι *ερευνητικοί σχεδιασμοί* και οι *ερευνητικές μέθοδοι* είναι τρεις όροι-κλειδιά που αντιπροσωπεύουν μια αντίληψη για την έρευνα η οποία παρουσιάζει τις πληροφορίες σε μια συνέχεια, από την αδρή

Οι τρεις προσεγγίσεις της έρευνας

Εδώ αναλύονται τρεις ερευνητικές προσεγγίσεις: (α) οι ποιοτικές, (β) οι ποσοτικές και (γ) οι μεικτές μέθοδοι. Αναμφισβήτητα, αυτές οι τρεις προσεγγίσεις δεν είναι τόσο διακριτές μεταξύ τους όσο φαίνονται αρχικά. Οι ποιοτικές και ποσοτικές προσεγγίσεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως αυστηρές, ξεχωριστές κατηγορίες, πολωμένα άκρα ή μέρη μιας διχοτόμησης. Αντίθετα, αντιπροσωπεύουν, ουσιαστικά, τα δύο άκρα μιας συνέχειας (Creswell, 2015· Newman & Benz, 1998). Μια μελέτη *τείνει* να είναι περισσότερο ποι-

μεικτές ερευνητικές μέθοδοι (mixed research methods) βρίσκονται στο μέσο αυτής της συνέχειας, καθώς ενσωματώνουν στοιχεία τόσο της ποιοτικής όσο και της ποσοτικής προσέγγισης.

Συχνά η διάκριση **ποιοτικής έρευνας (qualitative research)** **ποσοτικής έρευνας (quantitative research)** ορίζεται με κριτήριο τη χρήση λέξεων (ποιοτική έρευνα) αντί αριθμών (ποσοτική) ή, ακόμα καλύτερα, χρησιμοποιώντας ερωτήσεις και απαντήσεις κλειστού τύπου (ποσοτικές ερευνητικές υποθέσεις) ή ερωτήσεις και απαντήσεις ανοικτού τύπου (ερωτήσεις συνέντευξης ποιοτικής έρευνας).

Ένας πληρέστερος τρόπος για να δούμε τις διαβαθμίσεις των διαφορών μεταξύ των δύο ερευνητικών προσεγγίσεων είναι οι βασικές φιλοσοφικές παραδοχές που υιοθετούν οι ερευνητές στη μελέτη, οι τύποι των ερευνητικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται στην έρευνα [π.χ. ποσοτικά πειράματα ή **μελέτες περίπτωσης (case studies)**] και οι συγκεκριμένες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για να υλοποιηθούν αυτές οι στρατηγικές (π.χ. ποσοτική συλλογή δεδομένων με όργανα έναντι της ποιοτικής συλλογής δεδομένων μέσω παρατήρησης ενός περιβάλλοντος). Επιπλέον, υπάρχει μια ιστορική εξέλιξη και στις δύο προσεγγίσεις, με τις ποσοτικές να κυριαρχούν στις έρευνες των κοινωνικών επιστημών από τα τέλη του 19ου έως τα μέσα του 20ού αιώνα. Κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα, αυξήθηκε το ενδιαφέρον για την ποιοτική έρευνα και, μαζί με αυτό, η ανάπτυξη των μεικτών μεθόδων έρευνας. Με βάση τα παραπάνω, είναι χρήσιμο να δούμε τους ορισμούς αυτών τριών όρων-κλειδιών όπως χρησιμοποιούνται σε αυτό το βιβλίο:

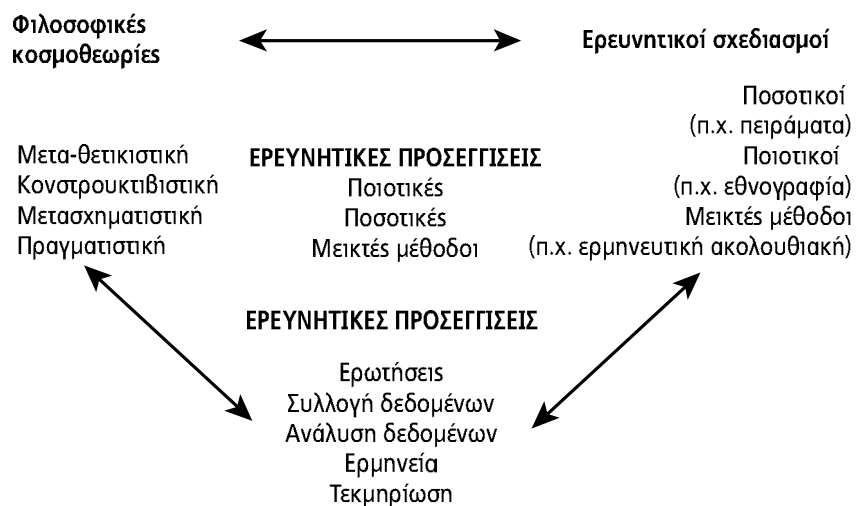
- *Ποιοτική έρευνα (qualitative research)* είναι η προσέγγιση για τη διερεύνηση και κατανόηση του νοήματος που προσδίδουν τα άτομα ή οι ομάδες σε ένα κοινωνικό ή ανθρώπινο πρόβλημα. Η διαδικασία της έρευνας περιλαμβάνει αναδυόμενες ερωτήσεις και διαδικασίες, δεδομένα τα οποία συνήθως συλλέγονται στο περιβάλλον του συμμετέχοντα στην έρευνα, επαγωγική ανάλυση των δεδομένων που προχωρά από τα ειδικά σε γενικά θέματα και την ερμηνεία που δίνει ο ερευνητής στο νόημα των δεδομένων. Η τελική γραπτή αναφορά έχει ευέλικτη δομή. Όσοι ασχολούνται με αυτή τη μορφή έρευνας υποστηρίζουν έναν τρόπο αντιμετώπισης της έρευνας που δίνει έμφαση στο επαγωγικό στίλ, στην εστίαση στο ατομικό νόημα και στη σπουδαιότητα της περιγραφής της πολυπλοκότητας μιας κατάστασης.
- *Ποσοτική έρευνα (quantitative research)* είναι η προσέγγιση για τον έλεγχο αντικει-
θεωριών (theories), εξετάζοντας τη σχέση μεταξύ μεταβλητών. Αυτές οι μεταβλητές, με τη σειρά τους, μπορούν να μετρηθούν συνήθως με όργανα, έτσι ώστε να αναλυθούν αριθμητικά δεδομένα χρησιμοποιώντας στατιστικές αναλύσεις. Η τελική γραπτή αναφορά έχει καθορισμένη μορφή, που αποτελείται από την εισαγωγή, την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και τη θεωρία, τη μέθοδο, τα αποτελέσματα και τη συζήτηση. Όπως οι ερευνητές της ποιοτικής έρευνας, αυτοί που εμπλέκονται σε αυτή τη μορφή έρευνας έχουν παραδοχές για τον έλεγχο των θεωριών απαγωγικά, για τη λήψη προφυλάξεων έναντι της μεροληψίας, τον έλεγχο αντιφατικών ή εναλλακτικών ερμηνειών και τη δυνατότητα γενίκευσης και επανάληψης των ευρημάτων.
- *Έρευνα μεικτών μεθόδων (mixed methods research)* είναι η ερευνητική προσέγγιση που περιλαμβάνει τη συλλογή τόσο ποιοτικών όσο και ποσοτικών δεδομένων, την ενσωμάτωση των δύο αυτών μορφών δεδομένων και τη χρήση διακριτών σχεδιασμών που μπορεί να περιλαμβάνουν φιλοσοφικές παραδοχές και θεωρητικά πλαίσια. Η βασική παραδοχή αυτού του είδους έρευνας είναι ότι η ενσωμάτωση ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων παρέχει επιπρόσθετη γνώση, πέρα από τις πληροφορίες που δίνουν μόνο τα ποιοτικά ή τα ποσοτικά δεδομένα.

Καθένας από αυτούς τους ορισμούς εμπεριέχει σημαντικές πληροφορίες. Εδώ θα

συζητήσουμε αναλυτικά αυτούς τους ορισμούς, έτσι ώστε οι έννοιες που περιλαμβάνουν να γίνουν ξεκάθαρες, καθώς προχωράτε στην ανάγνωση.

Τρία στοιχεία που εμπιέρονται σε μια προσέγγιση

Δύο σημαντικά στοιχεία κάθε ορισμού είναι ότι η ερευνητική προσέγγιση περιλαμβάνει φιλοσοφικές παραδοχές, καθώς και ξεχωριστές μεθόδους ή διαδικασίες. Το πλάνο ή η πρόταση για τη διεξαγωγή της έρευνας αποτελεί μια ευρεία ερευνητική προσέγγιση και περιλαμβάνει τη διασταύρωση της φιλοσοφίας, των ερευνητικών σχεδιασμών και συγκεκριμένων μεθόδων. Στο Σχήμα 1.1 παρουσιάζεται ένα πλαίσιο το οποίο χρησιμοποιούμε για να εξηγήσουμε την αλληλεπίδραση αυτών των τριών στοιχείων. Επαναλαμβάνουμε ότι κατά τον σχεδιασμό μιας μελέτης οι ερευνητές πρέπει να σκεφτούν μέσω των παραδοχών της **κοσμοθεωρίας (worldview)** που υιοθετούν τον ερευνητικό σχεδιασμό που σχετίζεται με αυτή την κοσμοθεωρία και τις συγκεκριμένες ερευνητικές μεθόδους ή διαδικασίες που μεταφράζουν αυτή την προσέγγιση σε πράξη.

Σχήμα 1.1 Πλαίσιο για μια έρευνα – Διασταύρωση κοσμοθεωρίας, ερευνητικού σχεδιασμού και ερευνητικών μεθόδων

Φιλοσοφικές κοσμοθεωρίες

Παρόλο που οι φιλοσοφικές ιδέες παραμένουν, σε μεγάλο βαθμό, κρυμμένες στην έρευνα (Slife & Williams, 1995), εξακολουθούν να επηρεάζουν την πρακτική της και πρέπει να εντοπιστούν. Προτείνουμε σε όσους προετοιμάζουν μια ερευνητική πρόταση ή ένα ερευνητικό πλάνο να καταστήσουν σαφείς τις ευρύτερες φιλοσοφικές ιδέες που υιοθετούν. Αυτή η πληροφορία θα βοηθήσει να εξηγηθεί το γιατί επέλεξαν ποιοτικές, ποσοτικές ή

μεικτών μεθόδων προσεγγίσεις για την έρευνά τους. Όσον αφορά τις κοσμοθεωρίες, μια ερευνητική πρόταση μπορεί να περιλαμβάνει μια ενότητα που να καλύπτει τα εξής:

- Τη φιλοσοφική κοσμοθεωρία που προτείνεται στη μελέτη.
- Τον προσδιορισμό των βασικών ιδεών αυτής της κοσμοθεωρίας.
- Το πώς η κοσμοθεωρία διαμόρφωσε την προσέγγιση της έρευνας.

Επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε τον όρο *κοσμοθεωρία* εννοώντας «ένα βασικό σύνολο πεποιθήσεων που καθοδηγούν τη δράση» (Guba, 1990: 17). Άλλοι τις ονομάζουν *ιδεολογικές δομές (paradigms)* (Lincoln, Lynham & Guba, 2011· Mertens, 2010), *επιστημολογίες (epistemologies)* και *οντολογίες (ontologies)* (Crotty, 1998) ή, *ευρύτερα, επινόημένες μεθοδολογίες έρευνας (broadly conceived research methodologies)* (Neuman, 2009). Αντιμετωπίζουμε τις κοσμοθεωρίες ως έναν γενικό φιλοσοφικό προσανατολισμό για τον κόσμο και τη φύση της έρευνας τον οποίο υιοθετεί ο ερευνητής. Τα άτομα αναπτύσσουν κοσμοθεωρίες με βάση τον θεωρητικό προσανατολισμό τους, τις ερευνητικές κοινότητες στις οποίες ανήκουν, τους επιστημονικούς συμβούλους και τους μέντορές τους, καθώς και τις προηγούμενες ερευνητικές τους εμπειρίες. Οι πεποιθήσεις που έχει κάθε ερευνητής, με βάση αυτούς τους παράγοντες, θα τον οδηγήσουν στην υιοθέτηση ποιοτικών, ποσοτικών ή μεικτών μεθόδων στην έρευνά του. Παρόλο που η συζήτηση σχετικά με τις κοσμοθεωρίες ή τις πεποιθήσεις που υιοθετούν οι ερευνητές είναι διαρκής, εμείς θα τονίσουμε τέσσερις, οι οποίες απαντώνται ευρέως στη βιβλιογραφία: τον μεταθετικισμό, τον κονστρουκτιβισμό, τη μετασχηματιστική θεωρία και **πραγματισμό (pragmatism)**. Τα κυριότερα στοιχεία κάθε θεωρίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.1.

Η μετα-θετικιστική κοσμοθεωρία

Οι μετα-θετικιστικές παραδοχές αντιπροσωπεύουν την παραδοσιακή μορφή της έρευνας και ισχύουν περισσότερο για την ποσοτική παρά για την ποιοτική έρευνα. Αυτή η κοσμοθεωρία κάποιες φορές αποκαλείται *επιστημονική μέθοδος* ή πραγματοποίηση *επι-*

Πίνακας 1.1 Τέσσερις κοσμοθεωρίες

Μετα-θετικισμός	Κονστρουκτιβισμός
<ul style="list-style-type: none"> • Ντετερμινισμός • Αφαιρετισμός • Εμπειρική παρατήρηση και μέτρηση • Επιβεβαίωση θεωρίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Κατανόηση • Πολλαπλά νοήματα συμμετεχόντων • Κοινωνική και ιστορική δομή • Δημιουργία θεωρίας
Μετασχηματισμός	Πραγματισμός
<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτικός • Προσανατολισμένος στην εξουσία και τη δικαιοσύνη • Συνεργατικός • Προσανατολισμένος στην αλλαγή 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνέπειες δράσεων • Επικεντρωμένος στο πρόβλημα • Πλουραλιστικός • Προσανατολισμένος στην πραγματική πρακτική

στημονικής έρευνας. Αποκαλείται, επίσης, *θετικιστική/μετα-θετικιστική έρευνα, εμπειρική επιστήμη και μετα-θετικισμός*. Μετα-θετικισμός αποκαλείται επειδή αντιπροσωπεύει τη σκέψη μετά τον θετικισμό, αμφισβητώντας την παραδοσιακή έννοια της απόλυτης αλήθειας της γνώσης (Phillips & Burbules, 2000) και αναγνωρίζοντας ότι δεν μπορούμε να είμαστε απόλυτα σίγουροι για τους ισχυρισμούς μας για τη γνώση όταν μελετάμε τη συμπεριφορά και τις δράσεις των ανθρώπων. Η μετα-θετικιστική παράδοση προέρχεται από συγγραφείς του 19ου αιώνα, όπως οι Comte, Mill, Durkheim, Newton και Locke (Smith, 1983), και πιο πρόσφατα από συγγραφείς όπως οι Phillips και Burbules (2000).

μετα-θετικιστές (post-positivists) υποστηρίζουν μια ντετερμινιστική φιλοσοφία στην οποία οι αιτίες καθορίζουν (ενδεχομένως) τα αποτελέσματα. Έτσι, τα προβλήματα που μελετώνται από τους μετα-θετικιστές αντικατοπτρίζουν την ανάγκη για εντοπισμό και αξιολόγηση των αιτιών που επηρεάζουν τα αποτελέσματα, όπως αυτών που απαντώνται στα πειράματα. Είναι, επίσης, αφαιρετικοί, από την άποψη ότι σκοπός είναι να μειωθούν οι ιδέες σε ένα μικρό, διακριτό σύνολο που μπορεί να εξεταστεί, όπως οι μεταβλητές που συνθέτουν τις ερευνητικές υποθέσεις και τα ερευνητικά ερωτήματα.

Η γνώση που αναπτύσσεται μέσω ενός μετα-θετικιστικού πρίσματος βασίζεται στην προσεκτική παρατήρηση και μέτρηση της αντικειμενικής πραγματικότητας που υπάρχει «εκεί έξω», στον κόσμο. Έτσι, η ανάπτυξη αριθμητικών μετρήσεων των παρατηρήσεων και η μελέτη της συμπεριφοράς των ατόμων είναι πρωταρχικής σημασίας για έναν μετα-θετικιστή. Τέλος, υπάρχουν νόμοι ή θεωρίες που κυβερνούν τον κόσμο και πρέπει να ελεγχθούν ή να επαληθευτούν και να επεξεργαστούν με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορέσουμε να καταλάβουμε τον κόσμο. Συνεπώς, στην επιστημονική μέθοδο –την αποδεκτή από τους μετα-θετικιστές προσέγγιση– ο ερευνητής ξεκινά με μία θεωρία, συλλέγει δεδομένα που είτε υποστηρίζουν είτε αντικρούουν τη θεωρία και στη συνέχεια κάνει τις απαραίτητες αναθεωρήσεις και διεξάγει πρόσθετους ελέγχους.

Διαβάζοντας τους Phillips και Burbules (2000), μπορείτε να έχετε μια εικόνα βασικών παραδοχών, όπως οι παρακάτω:

1. Η γνώση είναι υποθετική (και αντι-θεμελιώδης) – η απόλυτη αλήθεια δεν μπορεί να βρεθεί. Επομένως, τα αποδεικτικά στοιχεία που τεκμηριώνονται στην έρευνα είναι πάντα ατελή και εσφαλμένα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι ερευνητές υποστηρίζουν ότι δεν αποδεικνύουν μια υπόθεση. Αντίθετα, υποδεικνύουν την αποτυχία να απορρίψουν την υπόθεση.
2. Η έρευνα είναι η διαδικασία τού να θέτει κάποιος ισχυρισμούς και μετά να επεξεργάζεται ή να εγκαταλείπει κάποιους από αυτούς για άλλους ισχυρισμούς περισσότερο τεκμηριωμένους. Για παράδειγμα, οι περισσότερες ποσοτικές έρευνες ξεκινούν με τον έλεγχο μιας θεωρίας.
3. Τα δεδομένα, τα αποδεικτικά στοιχεία και οι ορθολογικές σκέψεις διαμορφώνουν τη γνώση. Στην πράξη, ο ερευνητής συλλέγει πληροφορίες με όργανα τα οποία βασίζονται σε μετρήσεις που γίνονται στους συμμετέχοντες ή με παρατηρήσεις που καταγράφονται από τον ερευνητή.
4. Η έρευνα στοχεύει στην ανάπτυξη σχετικών, αληθινών δηλώσεων που μπορούν να χρη-

σιμοποιηθούν για να εξηγηθεί η κατάσταση που μελετάται ή που περιγράφουν τις αιτιώδεις σχέσεις ενδιαφέροντος. Στις ποσοτικές μελέτες, οι ερευνητές εξετάζουν τη σχέση μεταξύ μεταβλητών και τη θέτουν απέναντι στα ερευνητικά ερωτήματα ή τις υποθέσεις.

5. Η αντικειμενικότητα αποτελεί απαραίτητη πλευρά της καλής έρευνας. Οι ερευνητές πρέπει να εξετάσουν τις μεθόδους και τα συμπεράσματα για μεροληψίες. Για παράδειγμα, για την ποσοτική έρευνα είναι σημαντικό ένα στάνταρ εγκυρότητας και αξιοπιστίας.

Η κονστρουκτιβιστική κοσμοθεωρία

Κάποιοι άλλοι υποστηρίζουν μια διαφορετική κοσμοθεωρία. Ο κονστρουκτιβισμός ή κοινωνικός κονστρουκτιβισμός (συχνά συνδυάζεται με τον ερμηνευτισμό) είναι μια τέτοια αντίληψη και συνήθως θεωρείται μια προσέγγιση στην ποιοτική έρευνα. Οι ιδέες προήλθαν από τον Mannheim και από έργα όπως τα *The Social Construction of Reality (Η Κοινωνική Δομή της Πραγματικότητας)* των Berger και Luckmann (1967) και *Naturalistic Inquiry (Νατουραλιστική Έρευνα)* των Lincoln και Guba (1985). Πιο σύγχρονοι συγγραφείς που συνόψισαν αυτή τη θέση είναι, μεταξύ άλλων, οι Lincoln και συνεργάτες (2011), Mertens (2010) και Crotty (1998). **Κοινωνικοί κονστρουκτιβιστές (social constructivists)** θεωρούν ότι τα άτομα αναζητούν την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζουν και εργάζονται. Τα άτομα αναπτύσσουν υποκειμενικά νοήματα των εμπειριών τους –νοήματα που κατευθύνονται προς συγκεκριμένα αντικείμενα ή πράγματα– τα οποία είναι ποικίλα και οδηγούν τον ερευνητή να αναζητήσει την πολυπλοκότητα των απόψεων και όχι τον περιορισμό των νοημάτων σε κάποιες κατηγορίες ή ιδέες. Σκοπός της έρευνας είναι να βασιστεί όσο το δυνατόν περισσότερο στις απόψεις των συμμετεχόντων για την κατάσταση η οποία μελετάται. Οι ερωτήσεις που τίθενται είναι ευρείες και γενικές, ώστε οι συμμετέχοντες να μπορέσουν να δομήσουν το νόημα μιας κατάστασης, το οποίο συνήθως σφυρηλατείται μέσω συζητήσεων και αλληλεπιδράσεων με άλλα άτομα. Όσο πιο ανοικτού τύπου είναι οι ερωτήσεις, τόσο το καλύτερο, καθώς ο ερευνητής ακούει προσεκτικά τι λένε ή πράττουν οι άνθρωποι στη ζωή τους. Συχνά, αυτά τα υποκειμενικά νοήματα διαπραγματεύονται κοινωνικά και ιστορικά. Δεν αποτυπώνονται απλώς στα άτομα, αλλά διαμορφώνονται μέσω της αλληλεπίδρασης με τους άλλους (γι' αυτό και κοινωνικός κονστρουκτιβισμός) και μέσω των ιστορικών και πολιτισμικών κανόνων που υπάρχουν στη ζωή των ατόμων. Έτσι, οι κονστρουκτιβιστές ερευνητές εξετάζουν συχνά τις διαδικασίες της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ατόμων. Επίσης, εστιάζουν σε συγκεκριμένα πλαίσια στα οποία οι άνθρωποι ζουν και εργάζονται, ώστε να κατανοήσουν τα ιστορικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα των συμμετεχόντων. Οι ερευνητές αναγνωρίζουν ότι το υπόβαθρό τους διαμορφώνει την ερμηνεία που δίνουν και τοποθετούνται στην έρευνα για να αναγνωρίσουν πώς προκύπτει η ερμηνεία τους μέσω των προσωπικών πολιτισμικών και ιστορικών εμπειριών. Πρόθεση του ερευνητή είναι να κατανοήσει (ή να ερμηνεύσει) τα νοήματα που δίνουν οι άλλοι για τον κόσμο. Αντί να ξεκινούν από μια θεωρία (όπως συμβαίνει στον μετα-θετικισμό), οι ερευνητές παράγουν ή αναπτύσσουν επαγωγικά μια θεωρία ή ένα μοτίβο νοημάτων.

Για παράδειγμα, συζητώντας για τον κονστρουκτιβισμό, ο Crotty (1998) εντόπισε κάποιες παραδοχές:

1. Τα ανθρώπινα όντα δομούν νοήματα, καθώς εμπλέκονται με τον κόσμο που ερμηνεύουν. Οι ερευνητές της ποιοτικής έρευνας τείνουν να χρησιμοποιούν ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, έτσι ώστε οι συμμετέχοντες να μπορέσουν να μοιραστούν τις απόψεις τους.
2. Οι άνθρωποι εμπλέκονται με τον κόσμο τους και τον κατανοούν, με βάση τις ιστορικές και κοινωνικές τους αντιλήψεις – όλοι έχουμε γεννηθεί σε έναν κόσμο νοημάτων τα οποία μας έχουν αποδοθεί από την κουλτούρα μας. Έτσι, οι ερευνητές της ποιοτικής έρευνας προσπαθούν να κατανοήσουν το πλαίσιο ή το περιβάλλον των συμμετεχόντων, επισκεπτόμενοι αυτό το πλαίσιο και συλλέγοντας πληροφορίες προσωπικά. Επίσης, ερμηνεύουν ό,τι βρίσκουν, μια ερμηνεία που διαμορφώνεται από τις εμπειρίες και το υπόβαθρό τους.
3. Η βασική παραγωγή του νοήματος είναι πάντα κοινωνική, προκύπτοντας μέσα και έξω από την αλληλεπίδραση με την ανθρώπινη κοινότητα. Η διαδικασία της ποιοτικής έρευνας είναι σε μεγάλο βαθμό επαγωγική. Ο ερευνητής παράγει νοήματα από τα δεδομένα που συλλέγει στο πεδίο.

Η μετασχηματιστική κοσμοθεωρία

Μια άλλη ομάδα ερευνητών υποστηρίζει τις φιλοσοφικές παραδοχές της μετασχηματιστικής προσέγγισης. Αυτή η θέση προέκυψε κατά τις δεκαετίες του 1980 και του 1990 από άτομα που ένιωθαν ότι οι μετα-θετικιστικές παραδοχές επέβαλλαν διαρθρωτικούς νόμους και θεωρίες που δεν ενέτασσαν περιθωριοποιημένα άτομα στην κοινωνία μας ή θέματα ισχύος και κοινωνικής δικαιοσύνης, διακρίσεων και καταπίεσης που έπρεπε να αντιμετωπιστούν. Δεν υπάρχει ενιαίο σώμα της βιβλιογραφίας που να χαρακτηρίζει αυτή την κοσμοθεωρία, ωστόσο περιλαμβάνει ομάδες ερευνητών που είναι κριτικοί θεωρητικοί, ερευνητές συμμετοχικής δράσης, μαρξιστές, φεμινιστές, φυλετικές και εθνικές μειονότητες, άτομα με αναπηρίες, αυτόχθονες και μετα-αποικιακοί, καθώς και μέλη των κοινοτήτων των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων, των φυλομεταβατικών και των queer. Ιστορικά, οι μετασχηματιστικοί συγγραφείς έχουν βασιστεί στα έργα των Marx, Adorno, Marcuse, Habermas και Freire (Neuman, 2009). Επίσης, μπορείτε να διαβάσετε γι' αυτή την προσέγγιση στους Fay (1987), Heron και Reason (1997), Kemmis και Wilkinson (1998), Kemmis και McTaggart (2000) και Mertens (2009, 2010).

Κατά κύριο λόγο, αυτοί οι ερευνητές θεώρησαν ότι η στάση των κονστρουκτιβιστών δεν προχώρησε αρκετά μακριά όσον αφορά την υποστήριξη μιας ατζέντας δράσης για να

μετασχηματιστική κοσμοθε-

ωρία (transformative worldview) υποστηρίζει ότι η έρευνα πρέπει να συνδέεται με την πολιτική και την πολιτική ατζέντα αλλαγών, ώστε να αντιμετωπιστεί η κοινωνική καταπίεση σε όποιο επίπεδο και εάν συμβαίνει (Mertens, 2010). Έτσι, η έρευνα περιλαμβάνει μια ατζέντα δράσης για τη μεταρρύθμιση που μπορεί να αλλάξει τη ζωή των συμμετεχόντων, τους φορείς στους οποίους τα άτομα αυτά εργάζονται ή ζουν αλλά και τη ζωή του ερευνητή. Επίσης, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν συγκεκριμένα ζητήματα που αφορούν σημερινά κοινωνικά θέματα, όπως η χειραφέτηση, η ανισότητα, η καταπίεση, η κυριαρχία και η αποξένωση. Ο ερευνητής συχνά ξεκινά έχοντας ως επίκεντρο της με-